

Radna grupa: Socijalni dijalog
Treće zasedanje 15. jun 2009. godine
Narodna skupština Republike Srbije

Tema: „*Da li je moguć socijalni pakt o izlasku iz krize?*“

Uvodničari na trećem zasedanju su bili: **gospodin Zoran Stojiljković**, interni ekspert Radne grupe i **gospodin Rasim Ljajić**, Ministar rada i socijalne politike RS

Na trećem sastanku radne grupe Socijalni dijalog razmatrane su prepreke i mogućnosti za potpisivanje Socijalnog pakta u Srbiji. Neke od osnovnih prepreka su još uvek prisutno nepoverenje između socijalnih partnera i socijalnih partnera i Vlade, slabe spremnosti na kompromis što rezultira činjenicom da i nakon dijaloga partneri ostaju na svojim početnim pozicijama, a ne treba ni zanemariti trend opadanja poverenja u aktere socijalnog dijaloga. Socijalni pakt trebao bi da pruži impuls održivom privrednom rastu i unapredi društvenu stabilnost i koheziju oko zajedničkih vrednosti i ciljeva. Pakt podrazumeva prihvatanje socijalnog dijaloga između sindikata, udruženja poslodavaca i državnih organa kao jednog od ključnih elemenata usaglašavanja i regulisanja industrijskih odnosa u modernom demokratskom društvu. Ali Socijalni pakt podrazumeva i precizno postavljene obaveze, definisanu odgovornost i rokove.

Članovi Radne grupe nakon diskusije o ovim pitanjima, usvojili su sledeće preporuke:

- **Zaključivanje granskih kolektivnih ugovora** - započeti su pregovori o zaključivanju četiri granska kolektivna ugovora koji još uvek traju. Potpisivanjem Sporazuma o daljem razvoju socijalnog dijaloga (potpisan 30. januara, 2009. godine između Saveza samostalnih sindikata Srbije, Ujedinjenih granskih sindikata „Nezavisnost“, Unije poslodavaca Srbije i Vlade Srbije) potpisnici su se založili za dalji razvoj socijalnog dijaloga i kolektivnog pregovaranja na svim nivoima, te za poštovanje već potpisanih kolektivnih ugovora kod poslodavca. Veoma je važno da dođe do potpisivanja granskih kolektivnih ugovora jer bi oni uvažili sve realne specifičnosti pojedinih sektora i stabilizovali industrijske odnose kroz definisanje prava i obaveza poslodavaca i zaposlenih. Razvoj sektorskog socijalnog dijaloga je i preporuka Socijalno-ekonomskog saveta Republike Srbije.
- **Zaključivanje Memoranduma o socijalnom partnerstvu u uslovima krize** - Memorandum bi podrazumevao osnivanje tela koje bi imalo zadatak da preventivno deluje u situacijama potencijalnih štrajkova (koji se javljaju pre svega u preduzećima gde je izvršena loša privatizacija), odnosno da analizira krizne situacije i pokuša da dođe do rešenja mirnim putem, a sa ciljem da se sa što manje negativnih posledica po zaposlene izađe iz trenutne krize u zemlji. Ovaj dokument bi takođe otvorio put specifičnom sektorskom rešavanju problema najugroženijih grana, pre svih: metalske, hemijske, građevinske i tekstilne.
- **Zajednički nastup socijalnih partnera i umrežavanje učesnika socijalnog dijaloga** - kompromis socijalnih partnera bi bio osnov za ostvarivanje kratkoročnih i dugoročnih ciljeva. Kratkoročni ciljevi bi bili: 1. Borba za radna mesta 2. Očuvanje osnovnih privrednih potencijala države i društva 3. Zaštita najugroženijih kategorija stanovništva. Sve ovo bi dovelo do dugoročnih ciljeva: 1. Privrednog rasta i izvoza, 2. Povećanja realne zaposlenosti i 3. Kvalitetne socijalne zaštite.
- **Analiza Sporazuma potpisanog između Vlade, Unije poslodavaca i sindikata** - Sporazum o daljem razvoju socijalnog dijaloga potpisan je sa ciljem da se prebrodi kriza nastala oko Opšteg kolektivnog ugovora, odnosno potpisivanja proširenog dejstva. Naime, zbog svetske ekonomske krize, privredne situacije i budžetskog deficita, Sporazum je predvideo potpisivanje Aneksa II Opšteg kolektivnog ugovora kojim se privremeno za period od šest meseci odlažu odredbe OKU koje se odnose na finansijske

obaveze poslodavaca. Takođe ovim Sporazumom Unija poslodavaca Srbije se obavezala da povuče otkaz OKU, a ministar rada i socijalne politike na potpisivanje proširenog dejstva OKU na sve poslodavce u Srbiji. Navedene tri tačke iz Sporazuma su ispoštovane ali se gotovo ni malo nije odmaklo u drugim obavezama, a pre svega u razvoju sektorskog socijalnog dijaloga imajući u vidu da su pregovori o zaključivanju granskih kolektivnih ugovora započeti u samo nekoliko sektora i još uvek ni jedan nije potpisan. Neophodno je, kako je to Sporazumom i predviđeno da se uradi detaljna analiza Sporazuma nakon nepunih pola godine njegove primene, kako bi se potpisnici ne samo odredili prema daljoj sudbini ovog dokumenta, nego i prema sadržajima i odgovornostima u procesu socijalnog dijaloga uopšte.

- **Institucionalni socijalni dijalog i zakonski okvir** - Zakon o Socijalno-ekonomskom savetu RS usvojen je u novembru 2004. godine, a primenjuje se od marta 2005. Iskustvo četiri godine primene ovog zakona nameće da se uradi njegova analiza predlože izmene koje bi unapredile rad Saveta, a ukoliko to analiza i javna rasprava pokaže možda i donošenje novog zakona. Bez obzira šta bi analiza pokazala i koja bi nova rešenja mogla biti uvedena za uspešan socijalni dijalog svuda, pa tako i u Srbiji neophodna je dobra volja socijalnih partnera i međusobno poverenje. Takođe vremenom se pokazalo da je potrebno unaprediti sistem registracije pre svega sindikata, jer se pokazalo kao veoma neefikasno i na različite načine problematična obaveza registrovanja svake sindikalne organizacije u nadležnom ministarstvu (oko 25 hiljada registrovanih sindikalnih organizacija sa statusom pravnog lica od čega većina pripada već registrovanim sindikalnim centralama i granskim sindikatima). Takođe kada je u pitanju reprezentativnost socijalnih partnera ona se nažalost svela na puko prebrojavanje, naročito kod sindikata (pristupnice) iako je Zakonom o radu pored kriterijuma brojnosti da bi se dokazala reprezentativnost sindikata potrebno zadovoljiti i kriterijume kao što su: nezavisnost od državnih organa i poslodavaca; finansiranje pretežno iz članarine i drugih sopstvenih prihoda; upisanost u delovanje na načelima slobode sindikalnog organizovanja i delovanja.
- **Jačanje socijalnog dijaloga na lokalnom nivou** - potrebno je razvijati mrežu lokalnih socijalno-ekonomskih saveta koji bi na ovaj način stvorili institucionalni okvir da se na lokalnom nivou između aktera socijalnog dijaloga raspravlja o najvažnijim pitanjima lokalnog socijalno-ekonomskog razvoja. Ovde je velika odgovornost na lokalnim samoupravama da se uključe i učestvuju u ovom procesu sa svojim kapacitetima koji su po pravilu veći nego kod socijalnih partnera. Takođe važno je da se uspostavi saradnja a pre svega razmena informacija između Republičkog i lokalnih saveta, a moguće je i održavanje jednog broja sednica Republičkog saveta u lokalnu, kao i pozivanje lokalnih aktera da učestvuju u raspravama na nacionalnom nivou.
- **Odnos medija prema temi socijalnog dijaloga** - Sve češći štrajkovi u Srbiji stavljaju medije pred zadatak da više analitički a manje senzacionalistički obrađuju ovaj problem ali i uopšte oblast socijalnog dijaloga. Koreni problema moraju biti predočeni javnosti, ali i posledice koje direktno utiču ne samo na radni status već i živote ljudi. Spremnost socijalnih partnera da kroz zajednički napor postignu konsenzus i iznađu rešenje problema ne treba tumačiti kao slabost već kao odgovoran čin da se bez ugrožavanja života ljudi il imovine nađe održivo rešenje.